

Libri quarti de

diuitias. mihi felicitatē nō aufero.
S inuito monstrās viā. qz p pressu
raz mūdi par. p infamiaz gloria ⁊
p inopiaz diuitie. p luctū et miserā
beatitudo (qđ ē omne bonū) opa
rant. Ad extremū p pñti die et re
quaz agim⁹. Sol enī declinior silen
tiū suadet carmen accipe

Quartum metę tertij.

Inter coeuos Job vir honestior
Multa refulgens prole beator
Simpler tremiscens te de⁹ optime
Rectus fidelis criminis inscius
Pentes eoas exuperans nimis
Gazais et amplo velligero grege
Bobus camelis atq; laboribus
Aptis asellis plurima turba qz
Seruire debens magnifice fuit
Talem flagellis expetijt sathan
Temptare duris non aliter valet
Vti malignis viribus vspiam
Ni det suprem⁹ fas dñs sibi
Laris habenis hinc furiosior
Tradit ruine pñus omnia
Septena proles dum bibit ac edit
Tres et sorores obruit hos dom⁹
Cōuulsa venti turbine funditus
Job vero viua rupe manentior
Ferri recocti robore durior
Spes cui⁹ alte fixa petre fuit
Supplex deo mox lumina dirigit
Brates rependens religiosius
Si que dedisti vix pereant ait
Fiat voluntas iure deus tua
Hinc edocemur cuncta per aspera
Ad quē misellos currere ouenit
Quis deprecandus nam de⁹ vnice

cōsolatione theologie

Sontes repurgat trux tribulatio
Ac innocentes roborat et pbat
Cuiusq; dicat mens bene subdita
Que omodasti si repetis pater
Gratus libenter restituo cape
Vis per latrones ense vel ignib⁹
Aufferre linquo gratius accipis
Sic forte. qz si pauperib⁹ darem
Si te vocantē non satis audio
Compelle vestes dilacerans trahere
Demū put vis dūmō sim tutus
Explicit tertius

Incipit liber quartus

Prosa prima

Monachus

Perieritis dieb⁹ locut⁹
es o volucer qđmo
dū pegrin⁹ noster suā
in theologia qrit cōso
lationē in omib⁹ q cir
cūstant eū tribulationib⁹ nūc p tuā
fidē edicito. nunqđ nō penitet eum
plurimoz q vel in frācia vel in ge/
nerali cōsilio gessisse meminit modo
circa cessionē ⁊ eiectionē cōtendētū
de papatu. Scribendo de ptate cō
ciliij modo circa causas fidei eā pre
sertim q detestat homicidia sine lei
gitima auctoritate ppetrata cū seq
lis suis. Que causa toti⁹ pene tur/
bationis inclitū frācie regnū discer
pentis vt aiūt seminariū fuit. qz
uis aliā dēt alij cupidinē effrenē domi
nandi vel vindictā expetendi nūqđ
nō aliquib⁹ saltē scrupulis sua cōsel

entia remordeat. **N**oluer. Quis
glorietur o monache mūdū cor se
habere q̄s dixerit innocens et mun
d' sū. Quis nō ostendit sub iudicijs
dei terribilis i oīlīs sup filios ho
minū nō trepidauerit? Hinc afflic't
Job Verebar oīa opa mea ait dō
sciēs q̄ nō parceres delinquētī. Et
itep. si voluēt meū ostendē nō po
tero respondē vnū p mille. Cui cō
formis est oīo pphetica. Nō intres
in iudiciū cū seruo tuo dñe. qz non
iustificabit in aspectu tuo oīis vi
uens. Et rursus. Si iniquitates obser
uaueris dñe. dñe q̄s sustinebit. Por
ro qd. **I**sayas se cū ceteris inuol
uens sibi qz vilescens. hūili cōfessione
ptulēt legim'. oēs iustitie nre tāqz
pān' menstruate. Quis igit iustiti
as suas velut gloriabund' ostenta
uerit deo plus qz pannū cōfusionis
sue mulier viro. quē deniqz nō exter
ruerit aplī verbū dicēt. Nihil mihi
cōsciū sū. h nō in hoc iustificat' sū
Causā reddidisse videt sapiēs. Ti
mide sūt inq̄t et incerte oīes pui
dentie nre. Et alibi. **P**raui cor' ho
minis et inscrutabile q̄s cognoscet
illud. **M**onach' **Q**uid igit agit
p serenatione cōscietie sue vt deo sit
in pace loc' suus. ipe qz dormiat in
io ipm. **N**oluer. **M**odrinā cō
sulit quā theologica tradit schola.
iudicat aliter agendū esse de scrupu
lis inq̄tis orientib' ex his q̄ pteri
ta sūt. Aliter sup his q̄ agibilia fu
tura respiciūt. fatef ex pteritis pfe
cto se timē neqz timorē hūc abh̄cit

Auget poti' corā iudice deo ita tñ
ne desperet sup mīa ei' h in solidio/
rē spez assurgat. formidat ne forte
posuerit sibi laq̄os inimic' latentes
qz abditos in via hac veritatis qua
ābulabat. Neqz em̄ dubi' h certissi
m' est io ipm qd psecut' est verita
tē esse catholicā. Cui' oppositos er
rores impios atqz pestiferos exter
minari querebat ordine iudiciario.
Ita em̄ se iudicat obligatū firmē
credē et nullaten' dubitare de noti
tia ac intellectu diuinorū precepto
rū. Alioqn se fidelē quo pacto repu
taret. Cū scptū sit dubi' in fide infir
m' est? qd vtiqz veritatē hz dū q̄s
illa dubitat que p eruditionē sacre
scpture certa tenet et explicita fide
tenere. Neqz em̄ generalis suffecerit
credulitas in multis nisi particula
ris affuerit. plus aut min' iuxta p
sonaz et eruditionū q̄litatē. **M**erū
si iuxta hoc iter veritatis posuerit
scandaluz angelus sathane qui se
transfigurat in angelū lucis nō ita
est vsquequaqz cert' neqz scit si seu
to veritatis ita ptererit eū deus q
timere nō habuēt a timore noctur
no. a sagitta volante in die a nego
cio pābulāte in tenebris ab incurfu
et demonio meridiano. **D**emoniū
plane meridianū dixerūt scī qd et
fallit et sub specie tñ boni nō qualis
cunqz h magni boni fallaciaz tegit
Hic est laq̄us magnorū viroz duz
magni nō hūiles sūt in oculis suis.
dū pprie magis qz aliene innituntē
prudētie. dū extollūt se i cogitatioe

Libri quarti de

sua sicut taurus. dū p̄terea sic agūt
q̄i factō et si nō verbo dicerēt man?
n̄ra excelsa et nō dñs fecit hec oīa
quippe dū p̄uenire monitōnes suas
arrogātia sup̄ba nō subseq̄ in hūili
tate lachrymis et māsuetudine sepi
us inueniunt Deniq; sup̄ modū ter
ribile est illud sapiētis tonitruū. Est
via q̄ videt hōi iusta et nouissima
ei? ducūt ad mortē. Beat? igit? vīr
sapiētis testimonio q̄ sp̄ est pauid?
qz nīsi in timore dei se instantē tenue
rit cito subuertet dom? sua. Noli p
pterea mirari Monache si tales in
ter recordatōes posīt? pauca et ex
timeſcat p̄sertim cū p̄fectā charita
tē q̄ foras mittit timorē nō se presu
mat adeptū vtinā h̄re se cognoscet
minimā vel imp̄fectā Monach?
Exterruisti me talia de timore disse
rēs. et in hos me truxisti scrupulos
dubie q̄stionis si p̄ p̄speritate rei/
publice. si p̄ defensione veritatis ca
tholice. si pro errantiū vel delinquē
tiū correctiōe quis hoīm se debeat
exponē sed sedere solitariū et repu
tare sapiētem esse q̄ nō curat in cui?
manu mūd? sit Nā si bñ p̄cipiūt qui
docēt nihil eē agēdū qd̄ dubiū ē an
bonū sit exponunt eiz se p̄lco Et q̄
amat piculū dicit sapiēs peribit in
illo Quis audeat sub tanta rerum
humanarum incertitudine quidpiāz
deinceps palā p̄sequēdū amplecti
Voluer? Audebit si cert? fuerit
ex doctrina sacra q̄ fūdata sit in iu
sticia fidei p̄secutio sua p̄ qua cer
tandū est vsq; ad mortē corpis vel
in aīa deteri? moriēdū.

cōsolatione theologie

Prīmū metz sū libri

Ex i tabellis a deo binis olim
Insculpta petrinis. ē cōtinēs decē
Precepta nature qd̄ idcirco fuit
Legē q̄ imp̄ssam p̄ indelebile
Lumē pus n̄ris in cordib? fuscauit
Nox criminū nubesq; flagiciozum
Obscura nec nō p̄tinax suetudo
Que prima circa vera mētiri facit
In moribus seclē docēt hoc impie
Illuxit ergo sūmi velle p̄ fidem
Rursus iubēs signis et in miraculis
Mandata serues hec dei vigil tui
Si non mori vel perire fūdit? vis

Prosa scda quarti

Monachus

Ed cauenda sunt o volucer
scandala. ve eim hōi p̄ quē
scandalū venit Observandū
est p̄tēa in collectiōe zizaniorū ne fil
eradicet et triticuz Tolerari deniq;
mala iubent q̄ si tolli q̄rerēt deterio
res afferrent exit? sic ethnici sic sara
cēi sic hētici plebzq; dimittūt nec im
pugnant immo sic agē cōsiliū est vbi
coitas ē i culpa ne deterior scissura
fiat Volucer Scandala phari
seorū cōtemnēda docz veritas Sini
te eos iquit ceci sūt et duces cecorū
talīa quippe vitare nec possum? nec
debemus Sed neq; deserēda est ve
ritas aut vite aut doctrine vel iusti
cie dū certuz hēmus q̄ periclitaret
n̄ro silentio et opposita falsitas fir
mare iuxta regulā Error cui nō re
sistitur approbatur Monachus

Redit ecce sermo noster ad materi-
am que de zelo tractata est. **C**adit
preterea in aliam difficultatem qualiter
quando certi erimus quod defensio ca-
tholice veritatis non plus affert no-
cumenti quam utilis edificationis quam
si plus officit nomine tenenda erat ius-
sio christi superius inducenda. **N**olite sa-
trum dare canibus! Cui parabola
de zizanibus non tollendis osena est.
Resolueret. **N**obis habenda est fate-
or per dissolutionem difficultatis istius
que pluries incidit doctrinalis una
distinctio. **E**ius vel ignorantia vel
inadvertentia multos etiam perhorum
atque theologorum turbavit. **I**taque
certitudo una est supernaturalis. alte-
ra naturalis. tertia moralis vel ciui-
lis. **C**ertitudo supernaturalis ita se ha-
bet quod non stat aliquem sic assensum fal-
li. **E**t hec iterum certitudo diuinitus quod
quodam est euidentie clarescit intuitiue
in patria beatorum. **A**ltera euidentie
reuelate in illustratione prophetarum.
Tertia solius adherentie in speculo
et in enigmate quod non euidentie rati-
onis innititur sed aucti diuine qua-
lem certitudinem fides habet et prestat in
zozonibus fidelium. **E**st enim quolibet
hominum certitudo tanta quod per nullam po-
tentiam etiam diuinam et absolutam fal-
lax esse potest. alioquin deus negaret semet-
ipsum. **H**anc perhorum schola non vidit
neque stoicorum neque peripateticorum
neque academicorum. **H**ec certitudo
per tertio sue distinctionis membro si-
delibus omnibus ubi peregrinant in via
ouenit quos tanta certitudine nequa-

duodecim articulis fidei habet toti sa-
cre scripture credere necesse est actu
vel habitu implicite vel explicite quod
liter credendo certi sunt neque falli possunt.
Alioquin iuxta quod preteritum extitit
dubius in fide infidelis est. **C**ertitu-
dinem hanc in martyribus talem vi-
dimus ut absque ulla dubitatione mal-
let relinquere vitam quam fidem. **C**eterum
paulus hac subnixus expressus ve-
hementiam certitudinis asseruit ad-
tionalem cuius antecedens sciebat
impossibile. **E**tiam inquit si angelus
de celo vobis euangelisauerit preter
id quod euangelisatum est anathema sit.
Nec tamen negandum est quin paulus vi-
tra certitudinem adherentie per fidem
certitudinem habuerit euidentie per re-
uelationis illustrationem et quodam
modo in transitu seu raptu per glori-
am. **P**orro certitudinem alteram quam na-
turalis dicimus inuenimus quod talis est
quod non stat per naturam quod aliquis taliter
assensum et fallat. **H**anc Aristoteles et peri-
patetici. hanc et stoici philosophi posuerunt
nobis possibilem in primis principibus
per se notis cognitis videlicet ex sola
terminorum apprehensione ut quod quod li-
bet est vel non est. **P**osuerunt et in
conclusionibus demonstratis et in eu-
denti consequentia deductis per talia
principia quemadmodum dixerunt ma-
thematicam scientiam esse certissimam.
Academici vero in quibus **S**ocra-
tes carneades et **C**icero. de hic po-
steriores aliqui nouam vim se induxisse
scientiam. nihil scire. imo nec hoc scire
quod nil sciunt. ita tollere voluerunt

Libri quarti de

e medio certitudinē oēs dicētes de
oī re ad vtranq; partē ex eā dispu
tari posse. Et ita neq; p̄mā de qua
locuti sumus certitudinem supnatu
ralem neq; naturalez putabant vl
lam esse. Deniq; certitudo que mo
ralis dici p̄t vel civilis tangitur ab
Arl. vna cū p̄nti certitudine in ethi
corū suoz principio. Cui⁹ sententia
est. disciplinati esse in vnaquaq; re
certitudinē querere iuxta exigentiā
materie. Eque enim viciosum est in
quit p̄suadentes querē mathemati
cū ⁊ morale demonstrantē. non enī
cōsurgit certitudo moralis ex euidē
tia demōstrationis s; ex p̄babilib⁹ cō
tēcturis grossis et figuralib⁹ magl.
ad vnā partē q̄s ad alterā. Talē cer
titudinē si penitus negauerit acha/
demici. si nō eā p̄terea sufficientē vi
derint q̄ rōne p̄sumpserint aliquid
vel agere bonū vel omittē malum.
Conformis ad iudiciū rōnis quale
debet eē certū sic certa est in se vir/
tus. alioquin virtus nō est. **Mōch**
Animaduerto volucer qm̄ ex p̄ma
certitudine multa possum⁹ et debe/
mus nos fideles sine scrupulo cor/
de credē ad iusticiam. ⁊ ore cōfiteri
ad salutē. p̄sequi defendē ⁊ tueri
priusq; vacillet vel auferat a nob
hmōi certitudo. **I**ntelligo p̄terea q
in agibilib⁹ hūanis q̄ tantā habēt
varietatem dicēte. **Arl.** et experien
tia teste vt casu magis q̄ arte cōsta
re videant. Sufficit etiā certitudo
qualis nō sp̄ scrupulos oēs abijcit
sufficit vt contemnet vel superet sic

cōsolatione theologie

operando q̄i non sint. Sed q̄ rōne
possit hoc fieri scire cupio quid ad
uena n̄r in his agat. **Volucer.**
De scrupulis sic p̄dixim⁹ iudicat
aliē agendū esse dū oriunt⁹ ex p̄teri
tis. aliē dū in eis q̄ agenda sūt oc/
currerint. **D**e p̄teritis q̄dē opibus
iā amplectit⁹. **G**regori⁹ sententiā. **B**o
narū mentū est ibi culpaz agnosce
vbi culpa nō est. Conformer ⁊ ad
illud **Iust⁹** in principio accusator ē
sui. **C**onstituēs itaq; se corā tremē/
do t̄bunali districti iudicij dei cōsci
entiā p̄pria audit et sustinet accusā/
tem eū. Q̄nto maiori seueritate scit
⁊ p̄t. q̄ntius fiat ei sp̄s cōtribulat⁹
et ingens cōfusio cōtritio et humilia
tio cordis. ita vt cadat a se p̄ omī/
modā p̄prie defensionis desperati
onē. neq; enī vult cū diuina iusticia
cōtendē neq; cōscientie. p̄ iusticia te
stimonij ferenti cōtra se res silentij
imponē suadet poti⁹ vt clamet vo/
rib⁹ magnis. **I**ste ē equissime iudex
deus. iste q̄ p̄ iusto iudicio tuo da/
mnand⁹ est. peccauit enim in talib⁹
et talib⁹ sup numeruz arene maris
ita vt p̄cā sua vix tot⁹ cape possit
mundo. Sūt enī abyssus multa ⁊ te
nebrosa nimis q̄ altā sibi damnatō
nis abyssū meruerūt ⁊ inuocāt. **E**t
hoc dñe de⁹ in voce cataractaz tu
arū. hoc ē viarū tuarū inscrutabili/
um et iudicioz occultoz in q̄b⁹ hō
cōstitut⁹ videre nō p̄t an amore vel
odio dign⁹ sit. neq; cognoscē de su
is supiorib⁹ q̄ntūcūq; iusta vide/
ant q̄ terminent sine aut qua distri
ctione iudicent. **A**ccusat⁹ inē talis

Prosa

reus nō defensoris s; accusator. te/ stis et iudicis in se ptes agit exag/ gerans qntū p̄t Qui etiā si totius p̄p̄i xp̄iani fudisset sanguinē spat in illo apli vbo si nos iudicarem⁹ nō vtiq; iudicaremur Quo cōn fit in hūanis iudicijs qm̄ cōfidenti cri/ mē mors inferē. apud deū vbo ap̄d quē est mīa et copiosa redemptio Misericordia hic dū vivim⁹ super altat iudiciū quo fit vt damnād⁹ in curia iustitie habeat aditū cū fi/ ducia ad thronū gr̄e eius. que sal/ uat damnātes se. absolutionē cōfe/ rens in auxilio oportuno. p̄cipue si dimiserit hō ex corde debitoribus suis. vt p̄ticipes velit eos fieri glo/ rie neq; vindictā q̄rere cupiat sed oret p̄ salute sua. quo fit vt fiden/ ter dicat deo. bullas venie sue p̄e/ stāde hīs. dimitte nob̄ debita n̄ra sicut et nos dimittim⁹ debitorib⁹ n̄ris **Monach⁹** Talia frequē audiui volucer Sed q̄liter absq; mēdacio vel fitione p̄t in multis tale aliqd̄ agi nō satis aptum est. Esto nēpe q̄ de p̄teritis opibus scrupuli sint in cōsciētia nō idcirco reā se iudicare habet Est enī scru/ pulus vacillatio qdā dubitatō vl̄ formido consurgēs ex aliquibus diecturis debilib⁹ et incertis Alio/ quin si ex vehemētib⁹ argumētis p̄babiliorib⁹ p̄ hac pte q̄ p̄ al/ tera dubitatō cōsurgēt iā nō scru/ pulus sol⁹ vl̄ levis trepidatio dici deberet s; moralis de trāsgressiōe certitudo Mirū vero neq; cautuz videre si p̄pter h̄mōi scrupulos cōscia testificationē vel damnatōz

Secūda

xxxix

ferret certā **Dunq̄** interrogata ab homibus vel acriter a se ipsa neq; mētiri sibi volens r̄n̄debit p̄p̄e so/ los scrupulos se in v̄itate ream se criminosa se damnandā existē. nō/ ne magl. in hoc casu de merito q̄z de p̄ccō et ita poti⁹ de saluatione q̄z de damnatiōe p̄sumit. Quo pa/ cto fert igiē cōn semet ipsam dāna/ tionis sūiam. **Auget** dubitationez apli dictū **Mibi** inq̄t p̄ mimo ē vt a vob̄ iudicer vel ab hūano die s; neq; me ipm̄ d̄iudico qui tñ alibi se p̄mū fateē in p̄ccōres. v̄it inq̄t de⁹ saluos facē p̄ccōres q̄z p̄m⁹ ego sū **Oro** qualē ad ista r̄n̄sionē aduena noster daret. **Volucer** Qualē nimiz dat apls dū sub/ dit ad p̄ allegatū qdā v̄bz. qui me iudicat dñs est et alibi **Scio** q̄ in me nō h̄rat bonū cōformitē ad illud xp̄i Qui ex p̄p̄is loquē mē d̄ax est **Certissima** igiē nō scrupu/ losa rōne tenere debet ois homo viues qm̄ sine gr̄a dei damnatus est qua p̄p̄e hūiliet se hō q̄ntuz po/ tuerit sibi vilescat se defficiat se con/ culcet in recogitatiōe sua quia nō h̄ret q̄ deo damnātū r̄nderz quid ob̄iceret dicenti. amice nō facio ti/ bi iniuriā. accipe qd̄ tuū est et va/ de **Quid** ē aut̄ illud tuū nisi p̄c̄m̄ n̄rū mēdaciū. **Legisti** q̄ scs abbas agathon moriēs fr̄ibus interrogā/ tibus an timēt et an in opib⁹ suis confideret r̄ndit **In** v̄itate timeo neq; cōfido in opibus meis quicq; venero añ deū qm̄ alia sūt iudicia dei alia hoim **Monach⁹** **To/**

Libri quarti de

sus crede mihi volucer horrore co-
stior tot' meroze tabesco. tot' in
desolatione et in quodam velut de-
spatione deijctor hec audiens nec
quod de preteritis nec de futuris ag-
scio. Volucer. Tu vero germa-
nus tu' hac consideratione sic uti ni-
titur ut in tot' presentia mundi ma-
la. in tot' hostiles carnis ac demo-
nis molestias per ipsam domino propicio
fortiore assurgere quod in spem. solu-
tione desolatione. et in tranquilliori
pace quiescere cui' rationem et modum
collocutio dei prorsus exposuit.

Monach' Memini. per desolationem
enim ad spem venire docuisti. causant
nihilominus scrupuli tales inquietu-
dinem mentis quam fluctuare faciunt. a
qua sicut musce morientes perdunt
suauitatem odoris. id est deuotionis et
amoris sentimentum. Vigilare de-
mum opellunt et exultare dilectam
per quam ipsa velit. Volucer. Acci-
pto consilium

Secundum metrum quartum

I tuum tabescit in re
Scrulpulis exagitatum
Cor gemens et anxiatum
Per ista fortius in spe

Filijs suis quid obest
Prouida cura patris scit
Pare filiorum seruus
Ut quicquid cibatur
Sic cibo serui frequenter
Paruus vescitur heres
Glozietur ut nequaquam
Et speret cor utrinque
Proximum solet iuuamen

consolatione theologie

fieri contribulatis
Nonne fluctus et procelle
Expurgant mare crebro
Parturit filium mater
Sed non absque dolore
Letus alacris quod fies
Morum prole beatus
Si memor dei recusas
Ibi solamen habere

Prosa. iij. quarti Monachus

O Ro quis blandimenta mun-
di superauerit. quod adimple-
uerit prophetici votum letetur
cor meum ut timeat non tuum? Quis
ad sacrificium salutis offerendum acce-
dere presumpserit si fuerit alienus a dul-
cedine dei si aruerit sicut mons gel-
boe in quo nec ros desuper refrige-
rans nec pluuia rigas et secundas
cadat si sit sibi celum encum et terra fer-
rea deserta et inaquosa? Volucer
Plurimos crede mihi fefellit ni-
mia sentimentorum hominum conquisitio
seu cupido hoc in ture lupinis et
begardis. hoc in quibusdam deuotis
non solum sciam expertum est qui delira-
menta cordis sui per dei sentimentis
amplexantes turpiter errauerunt Alii
frustra conati sunt ad nihil passio-
nabilius affici cum sciret apostolus aliam le-
gem repugnantem Alii ita deo se vo-
luerunt tradere quod omnia deus ageret in
eis tamen passiuum se habuerunt? Alii per
unionem apicis metalis cum spiritu sancto
tradunt hominem sciam mysticam de deo
Ita tamen quod deus non apprehendat sed quod
cumque ratione vel entis vel veri vel boni
Sed ab istis et a prioribus inquirent

Prosa

vbi meritū erit si dilectōis volūta-
rie null⁹ habeat actus? **N**uero q̄
rōne debeat cor tuū medias inter
scrupulorū ac tentationū agitatio-
nes se gerere te doceat exēplū pal-
pabile. **N**unq̄ naute quodaz va-
sculo in quo sup cuspide erectā li-
brata est ex transuerso volubilis
acus ferrea cuius acies affecta est
p magnetē quo fit vt in polū ar-
ticū assidua sit sua directio. **N**ō ali-
ter cor affectū dei dilectōe in fide
et spe ferri ouenit in deū. **P**orro sic
ex motu vasis continentis acū agi-
tatur acus aliorū nūc dextrosūz
nūc sinistrosūz redit tñ semp in id
ipm duz quiescē finit. **C**ōformiter
turbatōez aut vacillationē cor pa-
ti videt ex scrupulosīs motib⁹ mō
p has mō p illas passionū fluctu-
ationes. maneat attamen diuinus
amor firm⁹ saltez in habitu quod
sufficit si nō penit⁹ eiecerit ipm hō
Et ita sufficit vt aliq̄s inueniat o-
stantior resistere pccis. imo corp⁹
exponere martyrio. carēs actu ta-
lib⁹ sentimētis q̄ alius abūdāter
plenus eis. **Q**uare ptz signū istud
sensibilis suauitatis inefficaciē ar-
guere charitatē dei si nō affuerint
comites charitat. signate p apo-
stolū. **C**haritas inq̄t patiens est be-
nigna est cū reliq̄s quas sibi iungit.
Itaq̄ si fides si spes si cetere vtu-
tes informes eē pnt dū deest cari-
tas effugiēs a facie latētis supbie
cur nō poterit hec expta suauitas?
Gustas igit hanc suauitatē vtere

tercia

xxx.

cū hūilitate et grāz actōe. gustu-
cares fer in patiēcia et māuetudi-
ne. attēdens q̄ aliq̄n demō abutiē
naturali bono teneri cordis vt est
in mulierib⁹ sicut ecōuerso pōt grā
naturale bonū tale in adiutorium
sui sumere vt vehemētior et crebri-
or inualescat spūalis deuotio. **E**t
dū surrepit supbia q̄bus eni nō in-
sidiet q̄ vexare voluit aplm. **T**ol-
litur hec pax interior reditq̄ cola-
phisatio tentationis custos humi-
litas. quo casu sufficiat grā dei.
Nec more generatōis prauē et p/
uerse dīnū sibi deuotiōis signum
q̄rat. **M**onachus. **E**cce relabi-
mur in id qd ab initio quesitū est
qua rōe poterit aliq̄s quicq̄ ag/
gredi sub dubio cōstitut⁹ an agat
recte si ex interiori cōscientie motu
sufficiēs certitudo nō habet. **P**e-
ribit deniq̄ omīs ars distinguen-
di veras a falsis immissiones p/
phetias aut reuelationes. **N**o-
lucet. **H**abes sup hoc vltio scri-
pta nō pauca pegrini nři. **P**rimū
vero respēu eorū que futura sunt.
de pteritis quippe iaz diximus sic
obseruare cōuenit vt non reputet
culpa vbi culpa nō ē. **A**lioq̄n cau-
satur erronea cōscientia cōn quā
si qdlibet attente fieri iam culpa
est si fluctuet animus. **P**reterea sub
hac dubitatōe velut ad vtrūlibz
nesciēs quid acturus sit ciliū est.
vt nō agat qm̄ exponēt se discrimi-
ni q̄ casu cētū hēat q̄ peccat. **N**is
igitur quicq̄ securus agere cert⁹

Libri quarti de

his illud esse bonū neq; virtuti cōn-
rū. Sed refert q̄ certitudie. sufficit
nempe certitudo moralis quales
vocauius ut vel non sis in pccō
dum facis quod in te est aut saltē
pccm non incurris nouū p temeri-
tate exēpli grā celebrandi. orta ē
eni ex diligētia tue p̄pationis ex-
cusatio. Ceterū moralis hec certi-
tudo p doctrinā colligit alterū
triū modoz vn' puenit ex alteri'
aucte. Alter ex p̄pria eruditioe. Ter-
tius ab experimētali cōsuetudie. Sub
p̄mo viuūt incipiētes et aiales sū
scōdo p̄ficiētes et rōnales sub ter-
tio perfecti et spūales. Consonat
p̄hs tradēs tres hoīm maneries
ad doctrinā inueniri. Pauci p se
īpos dociles sūt ppter claram sue
cōplexiōis armoniā. addo vel aliā
grām q̄tis datā q̄ faciliē agenda
cōcipiunt. sc̄pturas ut Aug' intelli-
gūt. Multi p alios erudiunt recipi-
entes ab eis intelligētiā sc̄pturaz
aut si nequnt credūt saltē dicētib'
et obediunt. Tertiū gen' despatū
est ad docēnaz q̄ neq; doceri pūt
neq; docētib' assētire volūt q̄bus
relictis (sūt enī pl' discoli q̄ mlti
ex brutis q̄ per hūanā domant in
dustriā ut canes ut equi ut symee
ut aues aliq) fiat p̄mo de r̄liquis
puta q̄ religionū instituēdaz p̄n-
cipalis cā fuit auctas regiminis
cui magis obediētia p̄staretur q̄
p̄prie rōi q̄ in plimīs dubia valde
est debilis et incerta. Preualē sūt
h̄z hec auctas resp̄cū iunioz q̄rū/
libet ad maḡos vel parētes qm̄
iudiciū p̄prie rōnis vel nullū v̄im

cōsolatione theologie

p̄fectū h̄nt. B̄ pitagorē schola ser-
uabat Sic iubet dñs dicēs Intē-
roga p̄res tuos et dicent tibi. ma-
iores tuos et anūciabūt tibi. Ma-
iores intelligo q̄ multis exp̄ientijs
eruditi sūt in agibilib' hūanis q̄/
rū iudicia tradit arist. esse recipiē-
da tanq̄ p̄ncipia ppter multa v̄i-
disse. Extendit h̄ ad eos q̄ resp̄cū
dinoz ppter cōsuetudinē exercita-
tos h̄nt sēsus q̄les iā in solitudine
sibi viuere sufficiūt. Superst sēs do-
ctrine mod' p̄posito n̄ro viciniōz
v̄n sumit in agēdis sufficiēs. 7 mo-
ralis certitudo. Q̄z modus iste
nutrit q̄ ex studiosa p̄scrutatione
dinoz mādatorū q̄lem suadet sa-
piens. Que tibi p̄cepit de' illa co-
gita semper et in plurib' opibus
eius ne fueris curiosus. Et itēz ni-
hil dulcius q̄ respicere in manda-
tis dei. Hinc b̄m̄ dicit p̄s qui in
lege dñi meditāt die ac nocte cūz
ceteris absq; numero cadētib' in
hāc s̄ntiam. Itaq; sē in sc̄ptur. suis
locut' est deus. 7 id ip̄m ait Job.
nō repetet qm̄ sufficiēte erudiūt
cōsulūt. t̄m̄mō relegant puro fidei
et integro corde. Maluolis q̄pem
et incredulis tenebrosior in nascit
erroz caligo q̄s in hereticis olim
nescio si āplius n̄ra hac etate per-
spiciū fuit qm̄ cecutiētes facti sūt
multi circa fores p̄ncipioz moza-
liū q̄ sūt de p̄mis imp̄sionib' na-
ture. q̄ rursus digito p̄prie scripsit
de' in tabulis lapideis ad indeli-
bile memoriā. repetēs ea terito p
fidei traditōez in euāgelio. Itaq;
lugere plangere q̄z opellimur.

Prosa .iiij.

Terciam metrum quarti.

Eigma quamuis perferat
secum fides **C**lusa
Est a fonte tñ lucis origo
Per hanc sophie veritas recondita
Quaz natura neq̃t insinuassee pater
Reuelat ecce paruulis amans eos
Atq̃ docēs ⁊ cū simplicib⁹ gradiē
Sui sup̃bis mente cordis claudif.
Vult intellect⁹ sublit vt omnis ei
Petitq̃ sensus om̃is vt se denegat
Debet homo totus obsequiū dñō
Par nempe bestijs peccādo fact⁹ ē
Indiget hinc fidei s̃bōē colla iugo
It ambulet vite vias nec offēdat
Pandoit q̃lis sit finis habendus ei
Precepta rur⁹ inculcat prius data
Naz mos puerus obnubilat ea
Vis ingredi vitā mādāta cōserua
Roborat b̃ decādē x̃ps i alta leuās
Si p̃ma per se nota p̃cepta decem
Mēs scelēata docz falsa ṽl ābigua
In his fides si sit obscurior plena
Meridie palpās amodo q̃o sup̃est
Jesu benigne quid p̃t magis tuaz
Exterius legem tradere ludibrio
Modos ⁊ reglas viuēdi deinceps
Quos his eueris plebs tua susci-

Prosa .iiij. quarti.

Hoc est **Monachus**
voluer
q̃ Romachabar nuper me/
cū dñi theologiaz efferres vñ sit q̃
nōnullos ex theologis experimur i
nillo meliores. vtinā nō deteriores
ceteris hōib⁹. **Voluer Dolo**

xxxj.

mōche de aliena vita theologorū.
nec alioz scrutator eē vel censor cu
rius. Hoc vnū credidi p̃t qd ⁊
locut⁹ sū q̃ theologia nō admixta
fidei spei ⁊ charitati inflat ⁊ officit
quēadmodū de phia romanoz re
fert apls qm̃ p̃t ingtitudinem dati
sūt sup̃ alios hoies in reprobu sen
sū. Causā reddit qz cū cognouissēt
deū nō sic deum glificauerūt. neq̃
gr̃as egerunt. Ingratitudinē vero
maiorē esse in cōtemptu vel abusu
theologie q̃ phie nō dubitauerit
Propterea sic apud Ciceronē ora
tor describit q̃ ē vir bonus dicēdi
perit⁹. Ita theologuz noiam⁹ virū
bonū in sacris l̃ris cruditū. nō qdē
eruditione soli⁹ intellēs s̃ m̃to ma
gis affect⁹ vt ea q̃ p̃ theologiaz in
telligit traducat p̃ iugē ruminatio
nē in affectū cordis ⁊ executionem
op̃is q̃tin⁹ sapia s̃m nomē suū sapi
da sit in bonis suauit̃ et iocū de. in
malis estabiliē ⁊ acerbe. alioq̃n ta
les instar Vrie ferūt l̃ras damnati
onis sue. dāt aduers⁹ semetip̃os ex
ore p̃prio iudiciū pl⁹ inficiūt exēplo
vite q̃ instruunt vbo doctrine Sa
cras deniq̃ literas impudent suis
inquinatis morib⁹ ⁊ desiderijs sub
seruire compellunt. sensuz a sanctis
patrib⁹ traditum distorquentes.
imo sepe nescientes. nescia p̃fecto
est pars magna taliū qui se theolo
gie p̃fessores iactitant ita vt expe
riri stupor sit. Ideo q̃ppe theologia
nesciunt qz se curis alijs q̃tidie tra
dunt. Esto sciant. vides quēadmo
dū ratio vos hominū p̃clarissim. a

Libri quarti de

vertit reprobus ad suā aliorūq; p/ niciem. **I**nū quoq; quanto meli/ tāto furiosiores eos qui ad sobrie/ tatē ipso non vtunt; reddit. nō vini/ vicio sed potantium. **D**icta sūt hec/ interim q̄tin? animo tuo tristi mos/ gerere et solvere questio facta si/ mul vt ea que de theologia sol/ tione scribimus qualiter et a quib? accipienda sint vtiliter insinuarem? **C**ōfido in dño q̄ apud idiotas so/ licitos de salute sua in quib? est sim/ plex fides. certa spes. et suavis cha/ ritas infidebūt fructuosi? in animo theologicē sententiē (ideo non fru/ stra sūt) q̄ apud repletos litteris gi/ gnentibus scientiā illā quāz inflare/ dicit apls **O**culū dō q̄s nesciat qn/ tū turbat aut exccat inflatio? **S**ūt/ alij minus culpabiliē nescio minus/ tolerabiliē errātes quos ex doctri/ na dñi moralē querūt certitudinem/ nullū lumē ratōnis mouet ad assen/ sum cuiusuis agibilis. tñ modo sa/ tis est si dicere potuerint hoc scri/ ptū est. hoc talis doctoz in lectura/ sua sensit. hoc alius ita posuit. simi/ les aspicientibus verso ad solē doz/ so splendorē eius in montib? quos/ ad aspectū solis nullus sufficit ostē/ dentis digitus attollere. **C**ur ita? **Q**uia deorsum oculū mergere soli/ ti sūt vbi nō aspiciūt sol nisi circūuo/ lutus caligine **P**lane. lucis natura/ neoz sensibilis ē intelligibilis ita/ habet. vt quāto longius ab origi/ ne protendit eo fiat debilioz crassi/ or et subobscurior. **P**ropterea si lu/

cōsolatione theologie

men intellectuale iugiter ad infima/ cōsiderāda demergitur grossescit et/ crassescit quodāmō ineptumq; red/ dit superiora quib? lucidiora cōspi/ cere. **S**ed neq; lumē veritatis acci/ piunt isti nisi circūuolutū sit quodā/ veluti caligine traductionis huma/ ne. **M**onach? **E**xperimur id sepe/ quod dicis. **S**ed quid p̄inde faci/ endū sit insinua. **S**oluer. **M**o/ nēdi sūt ab ingressu studij non ita si/ gere solā in cōstitutionibus suis reti/ nendis memoriā vt plurimū mos/ est qn exerceāt intellectū rōnem qz/ cōsulāt ex qbus p̄ncipijs vel morali/ b? vel theologicis originē hūmōi/ cōstitutiones **I**ta enim fiet vt collu/ strent lūie p̄moꝝ p̄ncipioꝝ q̄ si vlt/ nolūt vel nequnt credāt illustratis/ **R**ecogitēt insup p̄stantiā hūane/ cōditionis q̄ ad hoc cōdita est vt to/ tū sensibile mundū q̄ p̄ sensu p̄or/ tas ingredit imprimēdo spēs suas/ atq; simulacra reducāt in primū p̄n/ cipij vbi cū quodā simplicitate/ et puritate **I**ta p̄cedens a deo mū/ dus fit eo cōtinue vtilior i suis par/ tibus q̄ longinq; put in elemētis/ vidē est. in solis lumē. **R**ursus at/ reddit spūalior magis ac magis p̄/ opationē intellect? agentis in fan/ tasmata corpalia. **E**t q̄b? elicit sua/ virtute spēs intelligibiles simplices/ et incorpeas. **E**t sic nati ex carne/ sensuq; caro erat suo mō sic qd na/ scit ex intelligibili spū spūs ē **D**e deo/ qdē vt nō dubitauerit apls dīcere/ **Q**ui adheret deo vn? spūs ē cū eo

Prosa liq:

Hec operatio precipue spectat ad eleuatos theologos exercitates se ad theologiam mysticā que per abnegationem tendit in simplicitationem. verū quando veniendum est ad agibilia tractationē oportet rursus in inferiora respicienda descendere. Alioquin falleretur isti modi ad primos cōtrario si lumini pncipiorum hererent adeo qd conclusionum visionem omitterent exemplo astrologi cadentis in foueam dum ambulans respicit astra. Deniqz perfectus erit qui studiosa circūspeditione versabitur in vtroqz. hunc iuristā theologū et euz theologo iuristā iudicabo. Quales fuerit primi doctores ex quoz sentētijs decretales decretaqz opacte sūt. **Monach⁹** Raros affert etas nostra tales causas scire desidero. **Voluer⁹** **Pau** ei tolerāt laborē studiū in multis vel etas vel ingenium vel sūptus non suppetit. Euenit pterea qd mystica agar ācilla vidēs se peperisse habet contemptui saram dñam quā sterilem existimat. Rachel insup fortassz limpidos hñs oculos irridet aliquando mordacius sororis lye lippitudinem cū se mutuo iure sorozio oueniat honozare. ipam qd agar imperio dñe sue subñci dictatisqz p eā equū fuerat obedire. Subinde ppendis difficultatē infinitaz quā habet morale negociū dum prosequi qrit quia nō satis est intelligere qd verū sit ⁊ quid rectum sicut cadit sub arte tradē sed particulares circūstācias q̄ variabiles sunt neqz sub arte neqz

xxxii

sub doctrina veniūt. Circumspicere necesse est statum in primis reipublice cum moribus eam regētū si iuxta cōsiliū soceri moyfi sint viri potentes timētes deū in quibus sit veritas ⁊ qui oderint auariciā neqz sit apud eos psonarū acceptio nec i constantia neqz deprauatum cōsiliū. Alioquin non exhibit ab eis iudicium rectum q̄tūcūqz fuerit postulatus nisi pviderit ex alto deus qui p pueros p iūqs p bruta p dēones sepi⁹ exercuit iudicia iusta. Qua i rethobias ore diuino locutus est duz filio iussit cōsiliū semper a paciēte perquirere omni tempore bñdic deum et pete ab eo vt vias tuas dirigat ⁊ omnia cōsilia tua in ipso permaneant. Que sint autem cōsilia dei aperuit psalmista loquens ei. Cōsiliū meum iustificationes tue non ita tamē vt humanum cōsiliū deseratur quod vtique debet existimari diuinum si rite humiliter si deuote si obediēter fuerit inquisitum. Quale zelus feruidus et omnis generaliter passio vehemens solet nec petere nec petito vel ingesto credere. **Mōach⁹** **Omittam⁹** deiceps ea loq̄ q̄ sub eruditiōe doctrinali nō vniunt neque enim moralis certitudo quantū ex dictis colligo potest sub vna r̄gula tradi que sufficiat in omni casu cōscientiam agētis reddere securam se non deliquisse quod ex euentu rerum perpendi sepius solet. **Voluer⁹** Propterea cōstitute sūt in figura Tres ciuitates refugij fides spes et caritas continentes

Libri quarti de

lauacrum penitentie et emunitatis
asiliū quatin' pax turbata p ea q
se fecisse formidat hō reformet q
pax qualis obseruāda sit intellige

Quartū metruū quarti

P Illera pax sūmi mun' optimū
Te voluntati sit bona tū
Nunci' defert miss' ab alto
Nam male menti qualis erit pax
Sternit lecto sorde repleto
Complet et spinis se vicioz
Qualiū turba dilacerat
Tractat nūc istuc rursus et illuc
Disidet secū se qz remordet
Miribus vanis om̃ipotentī
Stulta guerrā dat more gigantū
Pugnat econtra quodqz creatū
Ius sui regis sedulo seruans
Si placet fiat vera tibi pax
Ordinatus sit primit' om̃is
Motus affect' nec vagus erret
Queritans extra posse quieto
Se frui mundo qd̃ nequit esse
Paucā p̃emptet non alienis
Litibus se det sed nec habenas
Sensibus laxet semp̃ anhelet
Legis eterne iussa tenere
Litteris sacris assiduus sit
Quippe dat pacē zelus eaz
Pacis eterne pign' 7 arram

Prosa v. 7 vlcima li. iij

Monachus

H Dueniat oro pax ista nob
Dtuero nondū satis explū

cōsolatione theologie

cūsti que sit apud peregrinū no/
stz cōsolatio specialis delinens
eū in tam ofusibili rerū tempestate
qualē in florentissimo nup̃ francie
regno. nominatim in celeberrima
parisiensi ciuitate otigisse nō p̃sus
ignorat et nos intuemur. **V**olu
cer. **A**ccipe sup̃ istis doctrinam
theologie celtus im̃isse quā dein
ceps nō me loqui putato. Conque
rens o homo q̃ etate tua multi de/
pereūt qd̃ queso nouū accidit? ha/
bet etas om̃is mortuos suos. q/
tūdie recipit terra mille modis hūa
nū genus hos pestis. illos fames.
alios gladius. multos naufragia
morbi. incendia voragines absu/
munt. quippe terra sunt et in terraz
reuertunt. Mentiebaris o neqz dū
Eue dicenti. Ne forte moriamur.
subintulisti. nequaqz. om̃es ex tunc
capitali supplicio adiudicati sūt. Nil
refert q̃s p̃rior. quis posterior secu/
ri mortis feriat. vnū dabo tibi qd̃
iure ofitear esse timendū q̃ merito
vel demerito vita iamiam citissime
desitura finiat apud iudicē deum.
Scio mecū fateberis. interrogo te
respondeat existimatio tua. **M**ortu/
os quos immatura violenta qz ne/
ce desles ereptos aut iusta causa
perdidit aut iniusta? si iusta. cur in/
culpās iustitiā? Cur non letaris la/
uans manus tuas in sanguine pec/
catoris? Si iniusta. vide si sobrium
est eos plangere quos pro iustitia
morientes beatos xp̃us appellat?

Sed dices potuerāt iniusti viuēdo corrigi. iusti vero plus ad suā alio/ ruzq; salutez super tites iustificari. Quid si sordidus sordidissz adhuc si sue damnatōis assidue penas auxil set. Iustus vero vt sepe fit excidissz a iusticia! Patet lati⁹ ista deductio. nōne varij sē euēt⁹ belli. Et nūc istū nūc illū cōsumit gladi⁹ vt nō gloriē accindus vt discind⁹ qm̄ nō est for tū bellū dicit Ecclīastes. Sz ad al riora ascendē nre rōnes volūt q̄ ni hil casuale. nihil fortuitum tradūe deo. cui⁹ cōsilia sup filios hōim hūa na curiositas cōphendere p singula nō psumat. Attingam⁹ tñ aliq̄ q̄lia ex pphetis et historicis libris nris fas est colligē. Destruērūt assyriz idolatre q̄dez sine deo ihrlz sanctā ciuitatē cū p̄lo. Quid p Isaiāz di cat dñs audi. Ne assur virga furo ris mei et bacul⁹. ipse est in manu eo rū mea indignatio. Sequit⁹. Ipse at nō sic arbitrabit⁹. et cor ei⁹ non ita estimabit⁹. sz ad cōterendū erit cor ei⁹. Ecce q̄ de⁹ malos de p̄lo suo inē q̄s nō dubiū fuisse q̄dā innocētes voluit p lōge deteriores affligere q̄les appellat xgā furois sui q̄uis obseq̄ dō blasphemī n̄ credēt. q̄d si tale aliq̄d opat⁹ ē mō de⁹ q̄ p̄tātē bz vite et mortl. in cui⁹ cōspectu nō iustificabit⁹ ois viuēs. Nōne frequē ter i regimine reipublice cupiditas se putat caritatē. cū hec cōmune bo nū. illa p̄p̄iū cōmodū sp̄ inērat. Esto sit charitas q̄d si nō. adhibuit p sui suoz q̄ custodia cōtra p̄ditiosas

infidias cautelā q̄lē hūana p̄t q̄ exi git industria. Quid si bellassent ad/ uēsus infideles a⁹ aduersus exteros sui regis hostes et occubuissent. feli ces eos i altera vita. nōne iudicēs nec morte turpi fūctos! Q̄ si p̄ntēz tñ r̄spicis vitā terreat apls. si i hac vita tñ sp̄antes sum⁹ misēabilioēs sum⁹ cōmib⁹ hōib⁹. Quis p̄trea no uit. si ascēdēt in aures dñi sabaoth clamor flagitiōz scelez et abomia tionū q̄b⁹ vel p̄p̄us vel retores et nobiles vl vtriq; forsā peccauerāt q̄s tradidit de⁹ nō i man⁹ infidelū vt alias! plerūq; q̄nq; p wādalos et gothos et hunos. aliq̄n p alios nōiatim p̄p̄e sp̄urcissimā carnis cor ruptionez vt aliq̄b⁹ reuelatio dixit. Exposuit suos mō de⁹ cladib⁹ bel loz ciuiliū vbi tumultuat p̄pls con tra nobiles imo sine lege sine ordi/ ne nobiles inter se cū dissecatione mutua p̄ploz se destruūt. Punit cre de mihi de⁹ occultiora sepe delicta p flagella patētia. illa etiā q̄ p con tritum cor et humiliatum deleta p̄dez fuerūt quo ad culpā repetit l penā. Nōne fit vt aliq̄s p̄ntialit̄ bñ viuētes aliq̄n cōphendat afflictio a⁹ p paruo sicut putat delicto nouo grādiōz punitō subsequat q̄admo dū cernē ē in corpīs egritudinib⁹ q̄ ad occasionē facilē oziri vident⁹ a recidiuū pati Sz da nullū neq; mō neq; antea p̄cessisse demeritū virt⁹ vl exēcet ad meritū vel ad p̄miū co ronāt. Nōde q̄ mutat de⁹ vt placz regna de gēte i gēte p̄p̄e iniustitias

Libri quarti de

et varios dolos Nabugodonosor
mēte capt⁹ testis ē. testis troya. te/
stis rhoma. testis daniel de dissipa/
tione monarchiarū quorū pncipa/
liū. **H**abz em̄ quelibet res in terris
quandā sue duratōis periodū atq;
vicissitudini subiecta ē. sit hō. sit do/
m⁹. sit ciuitas. sit regnū. sit imp⁹ium.
Mutauit ptea dñs sacerdotiū **H**e/
ly iuxta reuelationē Samueli factā
Cui⁹ gen⁹ saul exēminauit cū ciuita/
te sacerdotū in ore gladij viros et
mulieres. paruulos et lactētes. **U**bi
pcoz attēde vigilāter. **E**st em̄ pposi/
to res accōmoda. vide quis occa/
sionē pstititit. primā neci crudelissi/
me sacerdotū ac viroz vestitorum
ephorū lineo cuz mulierib⁹ et paruu/
lis et lactentib⁹ et pñsus innocuis
cū horrenda demolitione ciuitatis
Nōne legis qd declinauerat dauid
ad achimelech sacerdotē sūpserat i/
nccitate famis panes scōs cū gla/
dio goliad neuter istic culpabilis.
Et de dauid testis **J**hs i euāgelio
Licet vsus sit bona mēte reuerse me/
morās exēcut⁹ est. **N**ihilomin⁹ saul
irritat⁹ mala volūtate destructionē
quā dei volūtas optia se facturaz
pōixerat. **C**anit in psalmis de deo
Cōuertit cor eozū. nō dubiū egyptiozū
vt odirēt pplm suū et dolum
facerēt in seruos ei⁹. **C**ōuertit intel/
lige qz matēiā odi et doli ministra/
uit in multiplicatōe hebreozū et in
miraculorum p Moysen ostensione
Quocirca facile patz esse fallax ar/
gumētū. **P**rouenerūt ex isti⁹ opatō/
ne scādala. mortes. mala qz sine nu/

cōsolatione theologie

mero. **E**git ergo talis culpabiliter.
nihil enī tā bonū q neqcia puerfo/
rū nequeat abuti **E**xēplū in ptesta/
tōe fidei p martires claret **E**t p⁹ in
pōicatione xpī q nō venit pacē mit/
tē in terrā s gladiū. **C**ui⁹ ort⁹ vtq;
dñ⁹ tot innocētes p herodē dedit
neci. **C**astigat pñ filiū. medic⁹ egro/
tū. ipi se pñmūt. nunqd aget pñ sup/
filio. medic⁹ sup. egroto pñiam. qā
mortis occasionē dedisse vñi sē nō
puto. **N**otaueris et i pñti re quēad
modū pugnauerūt filij israel trib⁹
vicib⁹ otra beniamin ob vindictā
pessimi sceleris in vxore leuite. **C**ā/
iusta erat qd fortasse miraberis.
dederat de⁹ assēlū pugnātib⁹ **V**idi
sē pmo et iterū scōo vsq; ad interi/
netionē qnq;ginta miliū pugnatoz
ex israel. **T**ertia pugna dedit eis
purgatis et hūiliatis victoriā vsq;
ad omimodā pene deletionē ben/
iamitice trib⁹ **N**ō discurrā p plima.
scrutāti qppe scpturas meas occur/
rūt talia copiose qz lectio viuax ē
et qī malle⁹ pterēs petras. **C**ōsola/
tōez deniq; faciēs otra mortalium
casus inopinatos et q iusta dei bo/
nitate vident indigni **S**i vidēt ait
Ecclīastes calūnias egenozū q vio/
lēta iudicia et subuerti iustitiā in p/
uincia. nō mireris sup hoc negotio
qm̄ excelso excelsoz ali⁹ ē. **E**t insup
vniuerse ēre rex impat huiēti. q ita
imperat vt seruiāt sibi ec̄ nesciētes
ec̄ repugnātes q odiētes vt demo/
nes. **N**is nullū ex amicis pde. vis
eos possidē tranquille. oēs in deo
dilexeris suam vitā. suam gloriā.

suas diuitias in eo reconditas ha-
be. utiqz sicut nō perdis de? sic ami-
cos cū sua vīta gloria diuitijs sp 7
vbiqz possidebis. Ceterū nemo de-
sperauerit de te ihu bone qm cū ira-
tus fueris misericordie recordabe-
ris. Tu post tempestatē tranquillū
facis. Tu rēpublicā p varias agi-
tatōs purificāe scis. velut ex actōe
mutua elemētoz nobilioza gignis
mixta. Apud te sunt innumerabiles
modi purgatōis et saluatōis elcō-
rū vñ p ignominiā mortis q libe-
rat etiā a purgatorijs supplicijs. ali-
us p ablationēz totalē tēpaliū cum
corpe vñ laqus sterit omniū debi-
toz. qz fortassis alio mō non erat
bñ possibilis solutio. Alij forsitan
egerūt tepide negligent cāz vel iu-
stitie publice vel legis dīne aut cir-
cūstātijs culpabiles habuit sua p-
secutio oīa mors abolere potuit eo
efficaci? quo otumeli? illata est ca-
ruit qz sepulcro. Talia qz oīa dinu-
meret? Pudebo sublimi? vocē attol-
lē plenā solatōis sancte. Itaqz de
solationū omniū qz furoz hostilis
opatus est put cōqueris interrogo
qlis assignat cā? Si libido dñandi
regēdi qz si vindictē zel? effer? si di-
uitiaz vel opū execranda fames. si
tituli fortassis alijs nō min? scelerati
sacrilegi nefandiqz felices oro nō-
ne sūt q? tuos animis obfistē co-
nati sūt qzuis in oculis hōim supa-
ri. Auctores xō tāto infelicioēs qn-
to nihil infelici? impunita licētia et
p̄speritate peccatiū qualiū misere

aris velim p sua cōuersione salute
qz deprecans. **Q**u si cā iuxta q̄runda
impudētiā (q se de p̄tinacia dānat
) assignet def. sio catholice vītatīs.
vītia qrens et errores corrigē. et h
corā iudice legitimo nūc ordinario
nūc supmo qd infidentē affirmaue-
rim btōs esse mortuos q p lege di-
sui certauerint vsqz ad mortē exem-
plo tot martiz? Quid stupes. quid
me respicis? nolito mirari si hz q̄ti
die martyres suos mūd? si caro si
diabol? cur nō habeat suos xpus?
Hinc ap̄ls. Optet hereses esse vt q
p̄bati sūt manifesti sūt. Qūo ma-
nifesti? plane i bonū si legē dei defē-
derint strēnue. sed p̄sus in malū si
vel maligne impugnauerint aut im-
pugnātib? fauerint impudentē s̄bdo
le nequē subuertēdo vel negādo iu-
stitiā. Tales dixeris scādaloꝝ cām
oīm qlē egerūt i alios psequentes
aliqs vsqz ad coronā martyrij. Quo
pacto inq̄es? Rñdeo nonne marty-
riū cā fuit vt p xpo. p vīrate. p iu-
stitiā. p vicioꝝ redargutiōe mors
vnde cūqz tolerat? Attēde q causa
reddiderit ip̄m Abel p̄mū martyre
i lege nature. Nec nimirū q i oīū
iustitie religiose qua sacrificiū obtu-
lerat deo placabile. Cayn frater cū
nihil tale cogitantez egredientē in
agrū insidiosē pemit. Vides q pa-
cto fit aliqs martyr ec dū ignorat
Omitto de septē frīb? machabeis
in lege scripta qui nō ob aliam cau-
saz qz ne legē in porcine carnis elu-
violarent atrocissime necati sunt.

Libri quarti

Non loquar de Johanne baptista
q̄ legis vtriusq; moyſi et xpi limes
quidā fuit. cui⁹ martyriū aliaz non
inuenit causam habuisse nisi redar/
gutionē publici incestus. Thomas
cātuariensis ob defensionē ecclesia/
stice libertatis. Leodogarius ob ze/
lum dom⁹ francie contra Ebroynū
Agathes agnes et lucia ppter fidē
castitatis glorioso celebrant mar/
tyrio. Et ita de plurimis quorum
exemplis perspicuū fit cūnē hē mi/
nem qui perimūt odio iustitie et vēi/
tatis. dū scdāt illā psequit aut de/
fendit insignit apud deū vero titu/
lo martyrii qualecūq; fuerit apud
homines iudiciū. Quid si plus ali/
quid addiderim. Innocētes q̄dem
occisos cōsidero quos esse marty/
res nullus qui fidem habet ecclesie
dubitauit. Sed que ratio martyrii:
nunquid alia dabit q̄ odium xpi
ex ambitione regnandi pueniens?
Vbi rursus colligitur hec regula.
q̄ infantes aut pueri quāto magis
puediores quos in odiū xpianoꝝ
seu xpi vel sue legis perimūt infide/
les iudei saraceni vel pagani aut
aliqui nomine ten⁹ xpiani heretican/
tes apostate q̄ facti aut in tyranni/
dis rabiem versi tales martyrio co/
ronant etiam mortis timidi. p̄cipue
si nō alius criminis obex inest actu
Ihec infideant animo tuo si absq; fi/
ctione meus es discipulus. Ihec mē/
tis pturbationes radicē euellant
qm̄ altior. securior. salubrior. r̄ligioꝝ

prosa quinta

fior. et gloriosior nō est altera cōso/
latio ad quā p̄uenire possit doctri/
na mee legis q̄ martyrii tolerātia.
p̄ quod delect in xp̄io sanguine q̄li/
bet culpa simul et pena vt p̄tin⁹ ho/
mo liber et expedit⁹ euolet in celoz
vbi statū habeat omniū bonozum
aggregatione perfectū. **¶** Soluer.
¶ Adenus o monache theologia
locuta sit. nos ex sua neſtra q̄ col/
locatione breuiter epilogantes su/
mam⁹ hoc opendiosū in cūi tribu/
latione solamen vt toto corde suspi/
remus leuantes oculos in celum ⁊
dicentes. Deus est pater misericor/
diarum et totius cōsolationis in cu/
ius miseratione sperandū est. cuius
se voluntati cōformandū est. a quo
est virtus patientie. in quo est sere/
natio cōscientie. Nos interim trahere
conemur in affēm quod sub qua/
triduo differim⁹ p̄ intellectum. **¶**
Monach⁹. **¶** fiat ita precor ⁊ par/
dei que exuperat omnē sensū corda
et intelligentias n̄as custodiat in
charitate dei et patientia xpi vt p̄
patientia et cōsolationē scripturaz
spem habeam⁹ Amen

¶ Explicit tractatus de cōsolationē
theologie venerabilis p̄ris ⁊ m̄gr̄i
Johis Person cancellarij parisen/
sis p̄fessoris in sacra pagina c̄rimj